DYSFAGIE

NÁVODNÁ PŘÍRUČKA

NUTRICIA
LIFE-TRANSFORMING NUTRITION

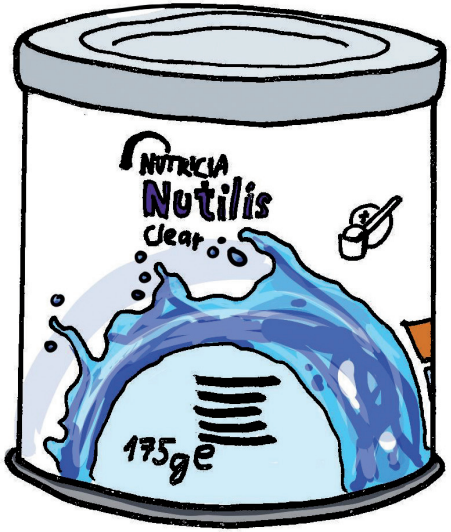

PRO KOHO JE TATO BROŽURA URČENA? JAKÝ MÁ BÝT PŘÍNOS TÉTO BROŽURY?

Je určena Vám všem, kteří se obětavě staráte o pacienty, klienty v sociálních zařízeních nebo dlouhodobě pečujete o někoho z rodiny. Vy všichni víte, jak je náročná tato péče. Text této brožury je určen tedy především Vám, je zde kladen důraz na praktické věci a každodenní obtíže, se kterými se jistě u lůžka nemocného setkáváte.

Přeji všem vytrvalost a trpělivost v práci a nezapomeňte, že se člověk učí celý život, a to včetně takové jednoduché oblasti jako je nakrmení nemohoucího člověka. Budu věřit, že Vám text a obrázky této jednoduché brožury poskytnou potřebné informace a pomohou hlavně Vašim pacientům.

Autor: Leoš Tölg, všeobecná sestra, PSS ARIP, 21 let praxe ve zdravotnictví na pozici všeobecná sestra, *1974. Nyní vrchní setra iktového centra NEU JIP ON Náchod. Spoluautoři: Jan Tölg, *2003, Jakub Tölg *2005.

TAK TEN MAGIÁŠ JEDNOU SEDĚL...

před svou slují a jedl švestky, takové ty velké modročerné a krásně ojíněné slívy, zatímco v jeskyni jeho pomocník, pihovatý Vincek, pravým jménem Vincenc Nyklíček ze Zlička, míchal nad ohněm kouzelnické lektvary ze smůly, síry, baldriánu, mandragory, hadího kořene, zeměžluče, babíhněvu a čertova koření, z kolomazi a pekelného kamínku a z trenděmendě a šalvostru a kozích bobků, z vosích žihadel, krysích fousů, můřích nožiček a zanzibarského semínka, tož z takových těch čarodéjských koření, přísad, dryáků a černobejlí. A Magiáš se jen koukal, jak to pihovatý Vincek míchá, a jedl švestky. Ale chudák Vincek zapomněl míchat či co, zkrátka ty lektvary se mu v kotli přismahly, připálily, připekly, přiškvařily nebo nějak přičmoudly a vyvalil se z nich hrozný smrad.

„Ty nešiko nemotorná," chtěl se na něho rozkřiknout Magiáš, ale v tom spěchu si snad spletl tu pravou trubičku v krku, nebo si to spletla ta švestka, co měl v ústech, zkrátka spolkl švestku i s peckou a ta pecka mu zaskočila a vzpříčila se mu v krku a nemohla ani dovnitř ani ven; a tak měl Magiáš pokdy zařvat jenom „Ty ne-" a dál to už nešlo, nemohl ze sebe vydat ani hlásku. Jen chrčel a sípěl, jako když syčí pára v hrnku, a rudl v obličeji a mával rukama a kuckal, ale pecka se ne a ne hnout; tak pevně a důkladně se mu zapříčila v hrtanu....

úryvek z díla Karla Čapka: Velká doktorská pohádka

KOUZELNÍK MAGIÁŠ MĚL VELKÝ PROBLÉM - UVÍZNUTÁ PECKA V KRKU MU PŮSOBILA NESMÍRNÉ OBTÍŽE.

Co naši pacienti?
Asi jim obtíže nepůsobí pecky, ale obyčejné jídlo.

Proč?
Protože mají poruchu polykání - dysfagii.

KOUZELNÍKA MAGIÁŠE VYŠETŘOVALO CELKEM 5 LÉKAŘŮ, MY MÁME V SOUČASNOSTI JINÉHO POMOCNÍKA - A TÍM JE SCREENINGOVÁ METODA GUSS TEST.

TRACHEOSTOMIE

CMP

DYSFAGIE

ALZHEIMER

NÁDORY

STAŘECKÁ DEMENCE

KAŠOVITÁ STRAVA JAKO PRVNÍ

SLEDUJ KAŠLÁNÍ BĚHEM JÍDLA

ŘEKNÍ "ÓÓÓ"

VŠE ŘÁDNĚ VYHODNOŤ

GUSS Gugging Swalloving Screen – Trapl M. et al. 2007

Jméno: .....
Datum: .....
Čas: .....

1. Předtestové vyšetření / Nepřímý test polykání

		ANO	NE
Bdělost	Pacient musí být bdělý nejméně 15 minut	1 ☐	0 ☐
Kašel a/nebo odkašlávání	Volní kašel Pacient by měl zakašlat nebo odkašlat dvakrát	1 ☐	0 ☐
Polykání slin: ▪ Polykání úspěšné		1 ☐	0 ☐
▪ Drooling		0 ☐	1 ☐
▪ Změna hlasu	Chrapot, kloktavý hlas, zastřený hlas, slabý hlas	0 ☐	1 ☐
	Celkem:	(5)	
		1-4 = zastavte vyšetřování a pokračujte později[1] 5 = pokračujte s částí 2	

2. Přímý test polykání (materiál: čistá voda, plochá čajová lžička, zahušťovadlo, chléb)

V následujícím pořadí:	**1 →**	**2 →**	**3 →**
	ZAHUŠŤENÁ TEKUTINA*	**TEKUTINA****	**PEVNÁ STRAVA*****
POLYKÁNÍ:			
▪ Polykání není možné	0 ☐	0 ☐	0 ☐
▪ Polykání opožděné (>2 sec.) (pevné konzistence >10sec.)	1 ☐	1 ☐	1 ☐
▪ Polykání úspěšné	2 ☐	2 ☐	2 ☐
KAŠEL (bezděčný): před, v průběhu nebo po polknutí – se zpožděním do 3 minut			
▪ Ano	0 ☐	0 ☐	0 ☐
▪ Ne	1 ☐	1 ☐	1 ☐
DROOLING:			
▪ Ano	0 ☐	0 ☐	0 ☐
▪ Ne	1 ☐	1 ☐	1 ☐
ZMĚNA HLASU: (poslechněte hlas před a po polknutí – pacient by měl říkat „O“)			
▪ Ano	0 ☐	0 ☐	0 ☐
▪ Ne	1 ☐	1 ☐	1 ☐
CELKEM:	(5)	(5)	(5)
	1-4 = zastavte vyšetřování a pokračujte později[1] 5= pokračujte tekutinami	1-4 = zastavte vyšetřování a pokračujte později[1] 5= pokračujte pevnou konzistencí	1-4 = zastavte vyšetřování a pokračujte později[1] 5= norma

CELKEM: (Součet výsledku nepřímého a přímého testu polykání) ..... **(20)**

*	První administrace 1/3 až ½ čajové lžičky vody se zahušťovadlem (konzistence pudinku). Pokud nejsou patrné žádné symptomy, aplikujte 3 až 5 lžiček. Hodnoťte po 5. lžičce.
**	3, 5, 10, 20ml vody – pokud nejsou žádné přítomny, pokračujte s 50ml vody (Daniels et al. 2000; Gottlieb et al. 1996). Hodnoťte a ukončete vyšetření, jakmile zpozorujete jedno z kritérií!
***	Klinicky: suchý chléb; FEES: suchý chléb namočený do zabarvené tekutiny
[1]	Užijte funkční vyšetřovací metody jako VFS, FEES

GUSS - HODNOCENÍ

Gugging Swalloving Screen – Trapl M. et al. 2007

VÝSLEDKY		STUPEŇ	DOPORUČENÍ
20	Zahuštěná tekutina / tekutina i pevná konzistence úspěšná	Lehké / nebo žádné příznaky dysfagie Minimální riziko aspirace	▪ Normální dieta. ▪ Běžné tekutiny (poprvé pod dohledem klinického logopeda nebo specializované sestry).
15-19	Zahuštěná a tekutá konzistence úspěšná a pevná konzistence neúspěšná	Lehký stupeň dysfagie s nízkým rizikem aspirace	▪ Dysfagická dieta (pyré a měkké konzistence jídla). ▪ Tekutiny velmi pomalu – po jednom doušku. ▪ Funkční vyšetřovací metody jako FEES nebo VFS. ▪ Upozornit klinického logopeda.
10-14	Zahuštěná konzistence úspěšná, tekutiny neúspěšné	Střední stupeň dysfagie s vysokým rizikem aspirace	Dysfagická dieta začínající: ▪ Zahuštěnými konzistencemi jako přesnídávka a doplnění parenterální výživou. ▪ Všechny tekutiny musí být zahušťovány! ▪ Léky musí být drceny a smíchány se zahuštěnou tekutinou. ▪ Žádná medikace v tekuté formě konzistence. ▪ Další funkční vyšetřovací metody jako FEES nebo VFS. ▪ Upozornit klinického logopeda. *Doplnění nasogastrickou sondou nebo parenterální výživou*
0-9	Předtestové vyšetření neúspěšné nebo zahuštěná konzistence neúspěšná	Těžká dysfagie s vysokým rizikem aspirace	▪ Žádná strava per os ▪ Další funkční vyšetřovací metody jako FEES nebo VFS. ▪ Upozornit klinického logopeda. *Doplnění nasogastrickou sondou nebo parenterální výživou*

JAK TO NEDĚLAT:

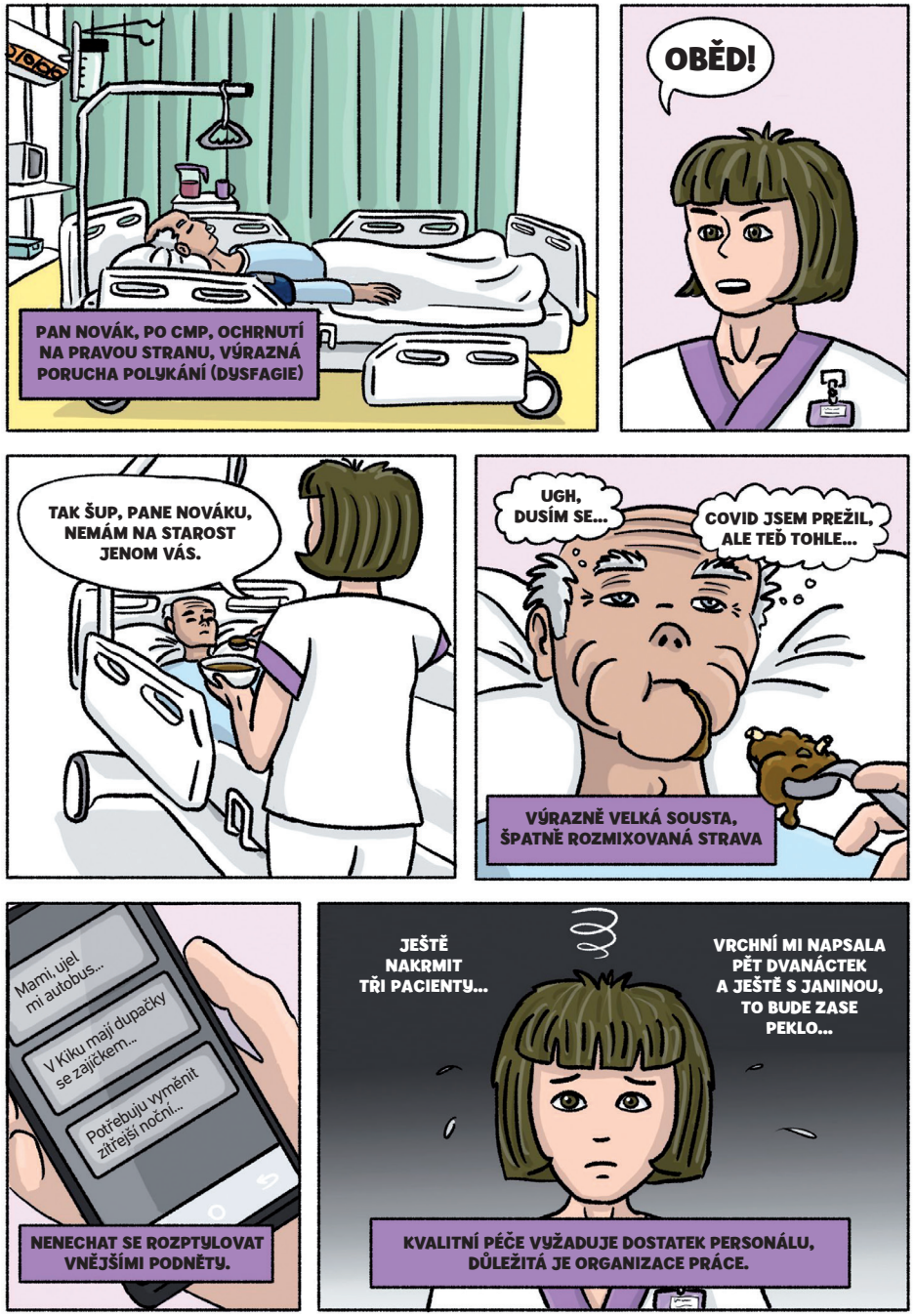

JAK TO DĚLAT:

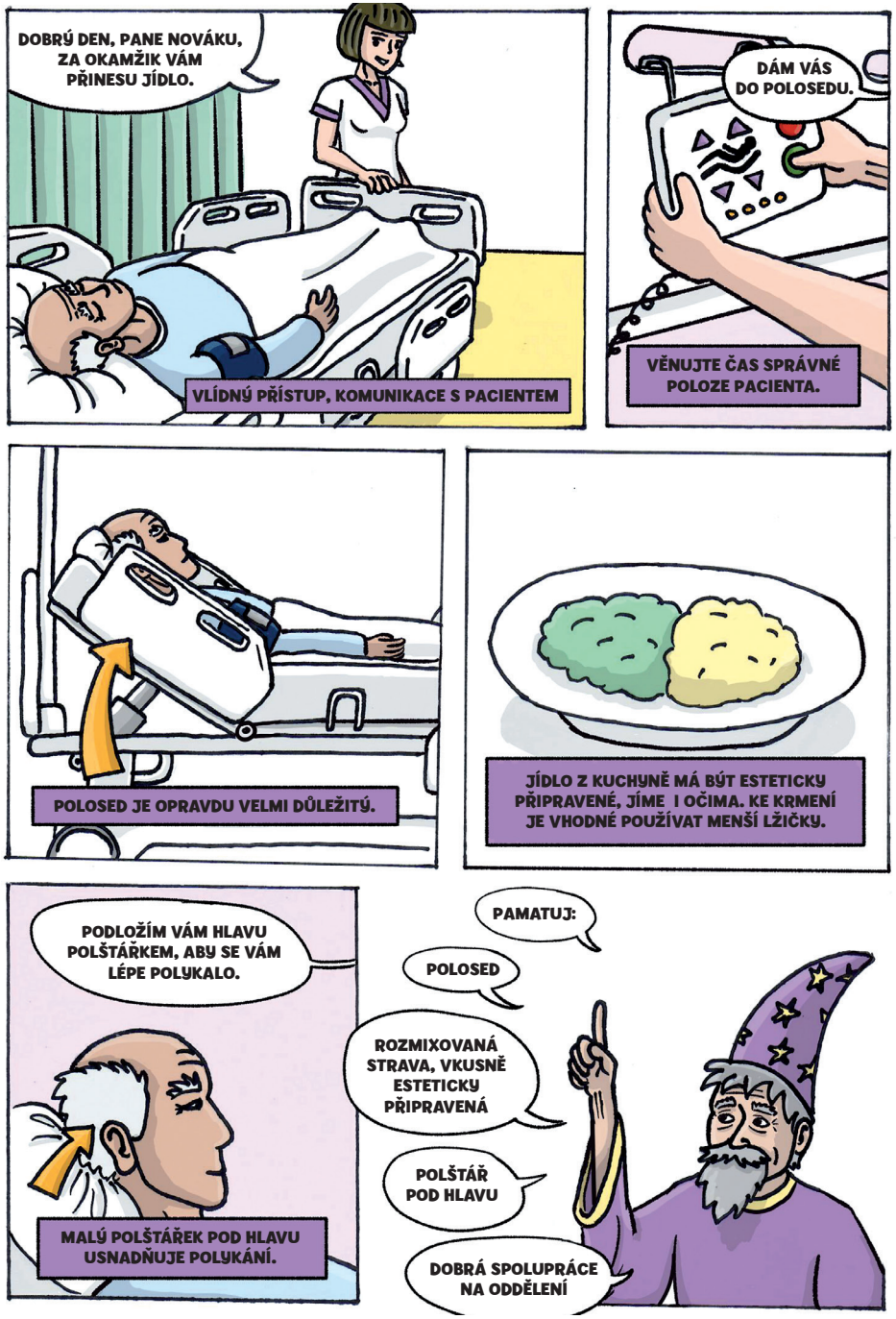

MAGIÁŠOVO DESATERO

1. **BDĚLOST**
   Nezahajujeme jídlo, pokud nemocný usíná nebo evidentně nechce spolupracovat
2. **PORCE**
   Jídlo podávat po malých soustech
3. **HLAVA**
   Pacient může před polknutím sklopit hlavu k hrudníku, nezaklánět hlavu dozadu!
4. **POZORNOST**
   Pečlivě sledovat reakci pacienta na jídlo
5. **TRPĚLIVOST**
6. **TICHO**
   Nevyžadovat slovní odpověď od pacienta, stačí přikývnutí pacienta
7. **SPRÁVNÁ STRANA**
   Nevkládat na postiženou stranu úst, je-li ochrnuta.
8. **KAŠEL**
   Sledovat případné pokašlávání, vlastní polykání
9. **ÚSTA**
   otevřete ústa - lehce zatlačit lžicí na spodní ret
10. **HUSTOTA**
    tekutiny zahušťujeme, po jídle nechat 15-20 minut vsedě

NUTRICIA
LIFE-TRANSFORMING NUTRITION

Od 1. 6. 2020 rovněž na předpis neurologa

NUTILIS CLEAR

Pro pacienty s dysfagií. Vhodné od 3 let věku.

- Zahušťovadlo pro potraviny a nápoje na bázi xanthanu
- **SIGNIFIKANTNĚ ZVYŠUJE BEZPEČNOST POLYKÁNÍ**[1]
- Zachovává přirozený vzhled a chuť stravy
- Rychle zahušťuje a udržuje stejnou konzistenci v čase

DÁVKOVÁNÍ (1 odměrka = 3 g, zahuštění 200 ml)

Potřebné množství prášku se může mírně lišit podle teploty nebo hustoty použité tekutiny a požadované viskozity.

Reference:
1. Bolivar-Prados M, Rofes L, Arreola V, et al. Effect of a Gum-Based Thickener on the Safety of Swallowing in Patients With Poststroke Oropharyngeal Dysphagia. Neurogastroenterol Motil. 2019 Nov; 31(11):e13695.

Přípravek je potravina pro zvláštní výživu – potravina pro zvláštní lékařské účely. **Nutilis Clear** je zahušťovadlo pro potraviny a nápoje pro řízenou dietní výživu při potížích s polykáním – dysfagií. Určen k užívání pod dohledem lékaře nebo osoby kvalifikované v oblasti výživy, farmacie nebo péče o dítě.
Materiál je určen pouze pro odbornou veřejnost – není určen pro pacienty nebo širokou veřejnost.

Nutricia a. s.
V parku 2294/2
148 00 Praha 4 – Chodov
Infolinka: 800 110 001
www.e.nutricia.cz

DYSFAGIE

TÝKÁ SE VE VELKÉ MÍŘE PACIENTŮ S CMP

Toto onemocnění zejména v jeho těžší formě značně zasahuje do života pacientů.

Příjem potravy v tomto případě může být velmi komplikovaný a někdy za určitých okolností může přispět k rozvoji přidružených onemocnění (např. zápal plic po aspiraci potravy). Proto je nesmírně důležité věnovat pozornost i tak zdánlivě jednoduché věci jako je příjem potravy.
Je velkou výhodou, že v dnešní době lze do potravy zařadit výrobky v podobě nutrikrémů a podobných výživových doplňků, které doplní případný deficit zejména bílkovin. Ti, kteří mají na starost přípravu stravy a jsou nápomocni pacientům při vlastním jídle, jsou součástí celého týmu, který pečuje o nemocného a mají svou specifickou a velmi důležitou úlohu.

TUBE21HOSSPE60CZ

Materiál je určen pouze pro odbornou veřejnost - není určen pro pacienty ani širokou veřejnost.

NUTRICIA
LIFE-TRANSFORMING NUTRITION